

ÅRHUNDREDETS BOG

Et nostalgisk gensyn med den danske arv

Pludselig stod jeg med den i hånden, en gammel slidt Gyldendals Tranebog prismærket til kr. 7,25, hvor der på indersiden af omslaget med blyant var skrevet: Læst 31.3.1975. Udenpå var der gengivet et uddrag af Tom Kristensens anmeldelse: ”Kongens Fald er det bedste, Johannes V. Jensen har skrevet. Den sandeste bog, der er skrevet om det danske sind.”

Vores familie er for nylig flyttet, og der er ikke længere plads til så mange bøger. Det er ikke sjovt at skulle tage afsked med gode bekendte, som har givet mange dejlige oplevelser, og sorteringen gik meget langsomt. Der blev dvælet ved hver enkelt bog, og jeg erindrede, hvordan jeg selv i mange år fremhævede netop Kongens Fald som den ypperste i samlingen. Men ordene manglede, nu hvor jeg skulle retfærdiggøre dens fortsatte tilstedeværelse på den knappe reolplads.

Det var derfor med stor forventning, at jeg besluttede mig for at genlæse fortællingen om Mikkel Thøgersen, der gjorde tjeneste ved kongens hær. Ved beretningens begyndelse i 1497 er han fattig student i København, mere af navn end af gavn, for som student kunne man gå udenfor Vesterport og få sig et gratis måltid mad hos en kundskabstørstig bonde. Ved slutningen et lille halvt århundrede senere befinder vi os på Sønderborg Slot, hvor Kong Kristian II slider bravt på gulvet om det runde bord.

Bogen er baseret på de kendte historiske begivenheder og giver et på én gang råt og prosaisk billede af denne bevægede periode :

Slaget i Ditmarsken, hvor marskbønderne åbnede for sluserne og slagtede det meste af kongens hær. I overmod havde man medbragt 1500 vogne til at hjemføre byttet, men på den smalle og bløde marskvej sad de i stedet fast i mudderet og lukkede hæren inde. I en næsten ekspressionistisk beskrivelse ”blev disse høje hoveder (Kongens mænd) slået ned med bondeknipler under en storartet iscenesættelse af storm og tøjbrud, sne og regn fra nordvest og indvælten af det vilde hav”.

Blodbadet fortsatte i Stockholm, hvor Gustav Trolle, den svenske ærkebisp, med Kongens billigelse fik taget en voldsom hævn over den svenske overklasse, som tidligere havde forsmået ham så skammeligt. Vi følger med rystende tydelighed deres vej til skafottet: ”Det var som havde de høje herrer af Sverige brugt natten ene og alene til at øve sig i at formere bedre orden. De var kommen som det kunde falde sig, men nu gik de samlet efter rang, de store gejstlige først, dernæst adelsmændene som de var fornemme til, og tilslut Stockholms myndige borgmestre, råd og rigmænd. Ingen var

længere til hest, de gik tålmodigt lige ved jorden alle sammen, som slotne får. Bødlen havde ventet fra morgenstunden af, han længtes.”

Men hvor væsentlige disse begivenheder end er, så er de kun bisætninger i denne prægtige fortælling. Den foregår i en tid, som er grusom, simpel og overtroisk, men hvor der også findes både enfoldig og ægte venlighed og kærlighed.

Johannes V. Jensen fik ikke uden grund Nobelprisen i 1944 for disse fortællinger, der samme år blev udgivet i et samlet værk. Bogen var simpelthen en litterær fornyelse, ved at der i handlingen er indvævet en række personer, som tilsyneladende ikke har noget med hinanden at gøre, men som vi efterhånden opdager alle har et skæbnefællesskab med Mikkel Thøgersen.

Denne form er nu blevet overtaget og udbygget af masser af forfattere lige fra Stephen King til Peter Høegh. Med bogens grusomme optrin og med tidens barske livsforagt er disse ofte flygtige personer samtidig med til at give bogen en fællesnævner. Datidens anmelder Sven Møller Kristensen forklarer det som: ”En digtning om Eros og Døden, om vekselspillet mellem den stadig fornyede og uudslukkelige livsdrift og den altid nærværende og sikre død”.

Kongens Fald er et værdigt valg til århundredets danske bog – find den frem fra reolens gemmer og læs den!

Kongens Fald er udgivet i 1944
som Gyldendal Tranebog. Pris kr. 7,25